Desember 2023

Öryggisflokkun gagna íslenska ríkisins

Data Security Classification of the Icelandic government

Stjórnarráð Íslands
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Útgefandi:
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Desember 2023

fjr@fjr.is

www.fjr.is

Umbrot og textavinnsla:
Fjármála- og efnahagsráðuneytið

Efnisyfirlit

Skjal þetta er unnið af fjármála- og efnahagsráðuneytinu og gefið út í október 2022 í fyrstu útgáfu.

Skjalið er í uppfærslu og endurbótum og fer skrifstofa stjórnunar og umbóta með eignarhald og viðhald skjalsins.

Nýjustu útgáfur skjalsins er hægt að finna á vef Stjórnarráðsins og Stafræns Íslands:

- Island.is: Stefnur og skilmálar
- Stjórnarráðið: Verkefni – Upplýsingatæknimál ríkisins

Útgáfa	Dagsetning	Samantekt á breytingum
0.1	18.02.2022	Drög til umræðu: Fyrsta útgáfa
0.2	8.4.2022	Skerping á orðalagi og hugtökum
0.3	25.5.022	Viðbætur og breytingar á grundvelli vinnufunda í maí 2022.
0.4	20.6.2022	Útgáfa til birtingar í opnu samráðsferli í Samráðsgátt stjórnvalda
1.0	18.10.2022	Uppfærð útgáfa eftir umsagnir í Samráðsgátt stjórnvalda
1.1	07.02.2023	Bætt við enskri samantekt. Skilgreining opinna gagna uppfærð í kafla 7.2. Orðalag skerpt á vissum stöðum.
1.2	15.5.2023	Gagnaflokkun var rýnd og endurskoðuð í samráði við hagaðila, þ.m.t. rekstraraðila upplýsingakerfa og aðilum sem hafa með þjóðaröryggi að gera, þ.m.t. Ríkislögreglustjóra. Skilgreining á afmörkuðum gögnum (efsti flokkur) var endurbætt og gerð skýrari m.a. í samhengi við reglugerð um vernd trúnaðarupplýsinga (nr. 959/2012). Afleiðingar milli sérvarðra og afmarkaðra gagna voru einnig rýndar og aðgreining aukin. Viðmið um öryggisúrræði voru endurskoðuð, sérstaklega vegna flokkanna sérvarin og afmörkuð, til að gera tæknilegar útfærslur þeirra skýrari. Orðalag innan skjalsins var yfirfarið til að gera það aðgengilegra í lestri og minnka líkur á ósamræmi og einfalda notkun þess.
1.3	22.12.2023	Bætt við kafla um samspil flokkunar á grundvelli ISO27001 og þessarar flokkunar, sjá kafla 9.5 og 9.6. Tæknilegum kröfum til auðkenningar breytt til almennara orðalags óháð tækni.

Samantekt

Skjal þetta lýsir öryggisflokkun gagna í stjórnsýslu íslenska ríkisins:

- út frá öryggissjónarmiðum,
- í þágu skilvirkrar og samræmdrar hagnýtingar á gögnum og
- í samræmi við gildandi lög, reglugerðir og innlendar og alþjóðlegar skuldbindingar.

Öryggisflokkar gagna taka til allra gagna sem ríkisaðilar safna, vista, vinna með, búa til og gera aðgengileg, þ.m.t. gögn sem stafa frá eða gerð eru aðgengileg þriðja aðila.

Ríkisaðilar skulu styðjast við fjóra öryggisflokka:

- Opin gögn
- Varin gögn
- Sérvarin gögn
- Afmörkuð gögn

Hver flokkur kallar á tiltekna og viðeigandi öryggiseiginleika, byggt á mögulegum afleiðingum af gagnaleka, tapi, spillingu eða röngum gögnum og virði gagnanna fyrir viðeigandi hagaðila. Aukið öryggisstig gagna kallar á auknar varnir gegn utanaðkomandi vá. Að auki gætu upplýsingakerfi og þjónustur krafist sértækra varna til að stýra áhættu sem tengist réttleika og tiltækileika gagna. Hægt er að samræma ofangreinda öryggisflokka við eigin flokkunarkerfi eða notast við þá óbreytta.

English summary

This document describes the security classification of data in the administration of the Icelandic Government:

- from the perspective of security;
- in the interest of effective and co-ordinated data utilisation;
- in accordance with current statute law, regulations, and domestic and international obligations.

Data security classification applies to all data compiled, stored, processed, created, or made accessible by State entities in the service of their role, including data originating from or made accessible to third parties.

State entities shall use four security categories:

- Open data
- Protected data
- Specially protected data
- Restricted data

Each category calls for specific and relevant security properties based on the potential impact of data leaks, data losses, and the value of the data. A higher security level calls for enhanced defences against external threats. In addition, information systems and services could require special defences in order to manage risks relating to data integrity and availability. It is possible to co-ordinate the above-listed security categories with internal classification systems or use the above categories directly.

The purpose of security classification is to categorise data systematically and handle them in a secure and co-ordinated manner. Classification is based on the value of data that State entities are entrusted with creating, storing, and/or processing. It must also ensure the appropriate security level of the data, based on the potential impact of security breaches, risks, and threats that can be considered likely to occur. In all State operations, it is vital to safeguard confidentiality, integrity, and availability of data.

Confidentiality means that the data is not accessible to unauthorised parties or available for unauthorised processing.

Integrity means that the data is correct, complete, and uncorrupted, and that all changes are made by authorised parties.

Availability means that the data is accessible to the relevant parties when they are needed.

This definition is based on three pillars of information security as defined in international standards for information security management (ISO 27001), which many State entities either use as a reference or have implemented in full. Data integrity – i.e., their completeness and verifiability – can be achieved by using these three pillars.

Data security classification is developed and carried out based on the following principles, which provide guidance to users in cases of doubt about appropriate handling and classification:

- All data has intrinsic value to a government authority, an individual, a legal entity, or society as a whole.
- Appropriate and transparent handling and appropriate data security measures are based on the value and purpose of the data.
- Data shall be open and accessible to all unless the interests of Governmental authorities, legal entities, individuals, the public at large, or international cooperation require otherwise.
- Access control applied in order to protect data shall be based on minimisation of rights; i.e., access shall be given only to those who need it.
- All persons who handle data stored by State entities, employees, third parties, and service providers shall have the appropriate expertise in data storage, administration, and security.

Key priorities describe the approach to the data classification system and provide guidance in the system and its use. If the classification is unclear or it is unclear how data should be categorised or broken down so as to achieve appropriate precision in the classification process, the following points of emphasis can be used as a guideline.

Priority 1: The data shall be open unless explicitly decided otherwise.

Priority 2: The security of the data must be guaranteed in an appropriate manner.

Priority 3: Data classification shall be systematic and co-ordinated.

Priority 3.1: The categories shall be as few as possible.

Priority 3.2: Classification shall be precise and in accordance with conditions at any given time.

Priority 3.3: Classification is based on the value of the data.

Priority 4: The implications of the classification shall be clear and defined.

Priority 4.1: Responsibility is clearly defined.

Priority 4.2: Data handling shall be based on a co-ordinated classification.

1. Inngangur

Flokkun gagna í öryggisflokka er ein af lykilforsendum þess að hægt sé að ná markmiðum stjórnvalda um aukna hagnýtingu gagna. Öryggisflokkar segja til um hvers konar varnir og ráðstafanir þarf að viðhafa fyrir gögn í viðkomandi flokki. Engin samræmd flokkun hefur verið viðhöfð hingað til í íslenskri stjórnsýslu og hefur skortur á slíkri samræmingu í för með sér að ekki er heldur til samræmd sýn á til hvaða öryggisráðstafana þarf að grípa til að verja gögn ríkisins. Ósamræmið hefur í för með sér aukinn kostnað í ríkisrekstrinum á sama tíma og skilningur og sýn ríkisaðila á sömu eða sambærileg gögn getur verið ólík. Þannig gæti ein stofnun litið á tiltekið skilgreint mengi gagna sem viðkvæmt á meðan önnur stofnun litið á sama gagnasett sem minna viðkvæmt.

Samræming og sameiginleg sýn ríkisaðila á gögn og öryggisstig þeirra er því þjóðþrifamál til að auka hagnýtingu gagna og vitund um hverju þarf að kosta til við varnir gegn utanaðkomandi vá eða gagnaleka. Mikilvægt er að aðrir opinberir aðilar, s.s. sveitarfélag, hafi þessa flokkun til hliðsjónar í eigin gagnameðhöndlun og séu meðvitaðir um hana og afleiðingar mismunandi flokka til að auðvelda samskipti og gagnaflutninga við ríkisaðila, s.s. ráðuneyti.

Öryggisflokkun gagna hefur enn fremur áhrif á hvar og hvernig gögn eru geymd, hvort og hvernig þau eru unnin, samnýtt og gerð aðgengileg. Ein birtingarmynd í þessu samhengi er notkun skýjaþjónusta fyrir vistun og vinnslu gagna ríkisins. Ættu skýjaþjónustur t.d. að vera yfir höfuð leyfilegar við vistun gagna og er hægt að treysta vistun eða vinnslu gagna í skýjaþjónustum utan íslenskrar lögsögu? Eru gögn öruggari á netþjónum í rekstrarumhverfi tiltekinnar stofnunar? Til hvers konar stýringar og varna er hægt að grípa í umhverfi skýjaþjónustu í samanburði við staðbundna netþjóna?

Öryggisflokkun gagna er því í senn mikilvægt og gagnlegt tól til að svara áleitnum spurningum sem hafa mikil áhrif á rekstrarumhverfi og öryggisráðstafanir ríkisaðila.

Fjármála- og efnahagsráðuneytinu hefur verið falið leiðandi hlutverk á sviði upplýsingatækni og stafrænni umbreytingu ríkisins.

Vinnuhópi var falið að leggja drög að öryggisflokkun gagna í nóvember 2021, í honum sátu fulltrúar forsætisráðuneytis, fjármála- og efnahagsráðuneytis, heilbrigðisráðuneytis og dómsmálaráðuneytis. Að auki sat í hópnum fulltrúi frá einkafyrirtækinu GRID. Niðurstöður fóru í bæði innra og ytra samráð auk þess sem vinnuhópurinn kynnti vinnu sína fyrir ráðuneytum og mikilvægum stofnunum sem framleiða, vista, vinna með og birta gögn.

2. Tilgangur

Tilgangur öryggisflokkunar gagna er sá að gögn séu flokkuð kerfisbundið og meðhöndluð á samræmdan og öruggan hátt. Flokkun byggir á virði gagna sem ríkisaðilum er falið að búa til, varðveita eða vinna auk þess að tryggja viðeigandi öryggisstig þeirra byggt á mati á mögulegum afleiðingum öryggisbrests, áhættum og ógnum sem telja má líklegt að steðji að þeim. Að standa vörð um leynd, réttleika og tiltækileika gagna er nauðsynlegt í öllum ríkisrekstri:

- **Leynd** vísar til að gögn séu ekki aðgengileg óviðkomandi aðilum eða vinnslum.
- **Réttleiki** vísar til þess að gögnin séu rétt, heil, óbrengluð og að allar breytingar séu gerðar af viðeigandi aðilum.
- **Tiltækileiki** vísar til að gögn séu aðgengileg viðeigandi aðilum þegar þeirra er þörf.

Byggir þessi skilgreining á þremur meginstoðum upplýsingaöryggis eins og þær eru skilgreindar í alþjóðlegum staðli um stjórnkerfi upplýsingaöryggis (ISO 27001), sem margir ríkisaðilar hafa til hliðsjónar eða hafa innleitt að fullu. Eiginleika gagna, svo sem að þau séu heil (e. completeness) og að þau séu staðfestanleg (e. verifiable) má líta á sem afleiðingu af þessum þremur meginstoðum. Mögulegt er að beina athygli sérstaklega að slíkum eiginleikum og rúmast það innan þessara skilgreininga.

3. Umfang

Skylda ríkisaðila til að verja og tryggja öryggi gagna í sinni vörslu tekur til allra gagna sem þeir búa til, varðveita eða þeim eru afhent, m.a. skjöl á pappír og hvers kyns rafræn gögn. Leiðbeiningar þessar taka til ríkisaðila í A-hluta skv. 50. gr. laga um opinber fjármál nr. 123/2015, sbr. 13. tl. 3. gr. sömu laga.[1] Hér falla m.a. undir ráðuneyti, nefndir og stofnanir. Jafnframt aðilar sem fengið hefur verið til þess vald með lögum eða á grundvelli laga að taka stjórnvaldsákvarðanir eða sinna opinberum verkefnum. Leiðbeiningarnar taka auk þess til annarra aðila ef þeim hefur verið falin varsla gagna sem heyra til stjórnsýslu ríkisins. Leiðbeiningar þessar ná þannig til aðila sem búa til, safna, varðveita eða koma að vinnslu og annarri meðhöndlun gagna sem eru hluti af stjórnsýslu ríkisins. Öryggisflokkun er mikilvægt verkfæri til að ríkisaðilar geti varið gögn sín á skilvirkan og árangursríkan hátt. Öðrum aðilum sem eru í miklum samskiptum við ríkisaðila getur verið nauðsynlegt að kynna sér þessa flokkun og þekkja afleiðingar hennar.

Svo tryggt sé að gögn séu tilhlýðilega varin þarf að kortleggja allar tegundir upplýsinga, skjala og gagna, þ.m.t. eiginleika, innihald þeirra og flokkun. Slík kortlagning er studd af skjalavistunaráætlunum, vinnsluskrám og upplýsingum úr stjórnkerfum upplýsingaöryggis yfir upplýsingaeignir.

Þessi öryggisflokkun gefur ekki heildstæða leiðsögn um innleiðingu eða val allra þeirra öryggis- og varnarúrræða sem nauðsynleg eru. Slíkt er aðeins mögulegt að teknu tilliti til annarra viðeigandi laga og reglugerða auk áhættumats. Afleiðingar sem vísað er til í þessu skjali geta þó t.d. stutt við framkvæmd áhættumats og þar af leiðandi val á öryggisúrræðum með samræmdari hætti en áður.

4. Viðmið

Við þróun og gerð öryggisflokkunar gagna er stuðst við eftirfarandi viðmið (e. principles) sem gefa notendum flokkunarinnar leiðsögn ef vafi er um rétta meðferð og flokkun.

- Öll gögn hafa virði fyrir stjórnvald, einstakling, lögaðila eða samfélagið í heild.
- Viðhafa þarf viðeigandi og gagnsæja meðferð og viðeigandi öryggisúrræði gagna byggt á virði þeirra og tilgangi.
- Gögn skulu vera opin og aðgengileg öllum nema hagsmunir stjórnvalda, lögaðila, einstaklinga, almennings eða alþjóðasamstarf krefjist annars.
- Gögn sem eru aðgangsstýrð skulu aðeins vera aðgengileg þeim sem þau þurfa.
- Allir sem meðhöndla gögn í vörslu ríkisaðila, starfsfólk, þriðju aðilar og þjónustuaðilar skulu hafa viðeigandi kunnáttu í vörslu, umsýslu og öryggi gagna.

5. Áherslur

Megináherslur lýsa nálgun og veita leiðsögn um útfærslu flokkunarkerfisins og notkun þess. Sé flokkun óljós eða ekki skýrt hvernig flokka eigi eða skipta gögnum niður til að ná viðeigandi nákvæmni í flokkun er hægt að styðjast við þessar áherslur.

5.1 Áhersla 1: Gögn skulu vera opin nema annað sé ákveðið

Opin gögn skapa verðmæti fyrir samfélagið og því þarf að tilgreina sérstaklega ástæður fyrir því að gera gögn ekki aðgengileg almenningi. Samnýting gagna byggir á því að gögn séu aðgengileg þeim sem þurfa og styður það við einskráningu gagna (e. once only principle) og að notkun upplýsinga miðist við að gögn séu flutt á milli stofnana en ekki fólk sem sækir sér þjónustu. Opin gögn skulu vera aðgengileg bæði notendum og öðrum

[1] Skv. lögum um opinber skjalasöfn, 14. gr.

kerfum á tölvulæsilegu (e. machine readable) sniði. Þegar talað er um opin gögn í þessu skjali er átt við gögn sem eru aðgengileg og nothæf fyrir samfélagið.

5.2 Áhersla 2: Öryggi gagna sé tryggt á viðeigandi hátt

Tilgreina þarf þær ógnir og afleiðingar, hvort sem um er að ræða fjárhagslegar, heilsufarslegar, þjóðaröryggislegar, orðspors eða af öðrum þeim toga, sem ætla má að brestir í öryggi gagna geti haft fyrir einstaklinga, lögaðila, stjórnvöld eða samfélagið í heild. Taka þarf mið af kröfum um leynd, réttleika og tiltækileika gagnanna við flokkunina, auk sjónarmiða um persónuvernd og réttindi einstaklinga. Innleiða skal nægjanlegar og viðeigandi öryggisráðstafanir byggt á kerfisbundnu áhættumati sem byggir á öllum þessum þáttum. Rétt innleiddar öryggisráðstafanir skulu stuðla að því að réttar upplýsingar séu tiltækar þegar þeirra er þörf hjá viðeigandi aðilum, bæði til skemmri tíma (í notkun) og lengri tíma (til varðveislu).

5.3 Áhersla 3: Flokkun gagna skal vera kerfisbundin og samræmd

Gögn geta eingöngu tilheyrt einum öryggisflokki út frá virði gagnanna. Flokkun fer fram út frá skilgreindum þáttum og eiginleikum og sérstaklega þarf að huga að því að sömu gögn geti ekki uppfyllt skilyrði tveggja flokka. Sé óvissa um flokkun skal nota lægra öryggisstig nema mögulegt sé að rökstyðja hærra öryggisstig og skal það rökstutt með vísun í lög eða niðurstöður kerfisbundins áhættumats. Afmörkun gagna í einsleitar einingar er forsenda þess að hægt sé að flokka þær með samræmdum og kerfisbundnum hætti.

5.3.1 Á3.1: Flokkar séu eins fáir og mögulegt er

Of margir flokkar skapa óvissu og flækjustig við ákvörðun um í hvaða flokki gögn eigi að vera. Hver flokkur þarf að endurspegla mismunandi kröfur og gögn sem falla undir hvern flokk þurfa að vera skýrt skilgreind.

5.3.2 Á3.2: Flokkun sé nákvæm og í samræmi við aðstæður á hverjum tíma

Skilgreiningar flokka þurfa að styðja við kerfisbundna flokkun og, að því marki sem mögulegt er, einnig sjálfvirka flokkun gagna. Flokka skal nægjanlega afmarkað safn gagna eða notkun þeirra svo varnir séu skilvirkar og taki til viðeigandi ógna. Flokkun skal vera rétt og uppfærð á hverju tíma m.v. virði og notkun gagnanna sem getur kallað á endurmat á flokkun.

5.3.3 Á3.3: Flokkun byggi á virði gagna

Afleiðingar af óviðeigandi notkun gagna stýra öryggisflokkun. Huga þarf að virði gagnanna bæði fyrir ríkisaðila og fyrir þá ytri aðila sem myndu mögulega vilja komast yfir þau.

5.4 Áhersla 4: Afleiðingar flokkunar skulu vera skýrar og skilgreindar

Flokkun gagna á að vera skýr fyrir alla sem koma að vinnslu og meðferð gagnanna, hvað varðar heimila notkun, vistun og meðferð.

5.4.1 Á4.1: Ábyrgð sé skýrt skilgreind

Ábyrgð á gögnum skal vera skýr og tilgreindur ábyrgðaraðili ber ábyrgð á að setja skýr viðmið og kröfur um meðhöndlun gagna, þ.m.t. flokkun þeirra, að gögn séu uppfærð og þeim sé rétt lýst í lýsigögnum til að hámarka hagnýtingu þeirra.

5.4.2 Á4.2: Meðhöndlun gagna byggi á samræmdri flokkun

Mikilvægt er að viðmið um meðhöndlun út frá samræmdri flokkun séu skýr svo aðilar komist að sömu niðurstöðu um meðferð og notkun gagnanna. Þannig er öryggi viðhaldið á fullnægjandi og skilvirkan hátt og möguleikar til samnýtingar hámarkaðir.

6. Hlutverk og ábyrgð

6.1 Ábyrgðaraðili gagna

Forstöðumaður ríkisaðila ber ábyrgð á umgjörð og viðmiðum sem ríkisaðili setur sér um um flokkun gagna. Forstöðumaður getur falið öðrum að bera ábyrgð á meðhöndlun gagna sem berast eða eru búin til innan stjórnvaldsins. Að öllu jöfnu ætti sá einstaklingur að vera stjórnandi hjá viðkomandi ríkisaðila. Eigi gögnin uppruna hjá einstaklingi skal líta til þess hvaða ríkisaðili er frumskráningaraðili gagnanna og telst sá aðili þá vera ábyrgðaraðili og ber honum að flokka og setja kröfur um meðhöndlun og varðveislu.

Athygli er vakin á því að skilgreining á ábyrgðaraðila í þessu samhengi þarf ekki að fara saman við skilgreiningu á ábyrgðaraðila í tengslum við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga nr. 90/2018.

Ríkisaðila ber að setja viðmið þar sem kveðið er á um lágmarksviðmið og gefnar almennar leiðsagnarreglur. Hægt er að byggja slíkar reglur út frá öðrum yfirlitum um gögn og vinnslur ríkisaðila, s.s. skjalavistunaráætlun, vinnsluskrá persónuupplýsinga, upplýsingaeignaskrá vegna upplýsingaöryggis eða öðrum þeim yfirlitum sem tiltæk eru. Fræðsla og þjálfun er á ábyrgð ríkisaðila og ábyrgðaraðila gagna bæði almennt um gögn og fyrirmæli til notenda gagna um meðhöndlun, vistun og varðveislu gagna.

Dæmi um gögn

Fyrirtækjaskrá er skrá sem Skatturinn safnar gögnum í, viðheldur og gerir aðgengilega. Skatturinn ber ábyrgð á að skráin sé rétt, hún sé aðgengileg í samræmi við lög og reglur og að upplýsingar séu fjarlægðar úr henni ef þarf. Ríkisskattstjóri getur falið sviðsstjóra innheimtu- og skráasviðs að vera ábyrgðaraðili þessara gagna.

Sjúkraskrár innihalda upplýsingar um einstaklinga, heilsu fólks, meðferðarúrræði og greiningar sjúkdóma. Ýmsar heilbrigðisstofnanir geta haldið sjúkraskrá byggt á leyfi frá Embætti landlæknis. Hver og ein heilbrigðisstofnun er ábyrg fyrir því safni sjúkraskráa sem hún býr til, móttekur, safnar, vinnur og miðlar. Forstjóri heilbrigðisstofnunar getur falið t.d. framkvæmdastjóra lækninga að vera ábyrgðaraðila sjúkraskrárupplýsinga stofnunarinnar. Einstakar sjúkraskrár einstaklinga geta þó verið í ákveðnum skilningi „eign“ viðkomandi einstaklings en það hefur ekki áhrif á umfang eða eðli ábyrgðar stofnunarinnar á varðveislu safns sjúkraskráa.

6.2 Vörsluaðili gagna

Ábyrgðaraðili gagna getur falið vörsluaðila eða tekið á sig þær skyldur sjálfur að sjá um daglega umsjón (vörslu) gagna, byggt á forsendum og forskrift. Vörsluaðili er sá aðili sem þarf að sjá til þess að fyrirmælum sé framfylgt og að viðeigandi öryggisúrræði séu innleidd í samræmi við ákvarðanir ábyrgðaraðila. Innri sem ytri þjónustuveitendur eða skýjaþjónustuveita geta séð um framkvæmd og rekstur öryggisúrræða en ábyrgðaraðili er ábyrgur fyrir að tryggja að lagalegar og viðskiptalegar kröfur séu uppfylltar í þeim öryggisúrræðum sem þriðji aðili starfrækir.

6.3 Notandi gagna

Notendur gagna bera ábyrgð á að framfylgja þeim reglum sem ábyrgðaraðili setur um meðhöndlun gagna. Notendur gagna bera því aukna ábyrgð á meðhöndlun gagna frekar en að kerfi eða uppsetningar stjórni því. Notendur gagna geta verið starfsfólk viðkomandi stjórnvalds, annarra stjórnvalda, einstaklingar, félag eða lögaðili sem hefur aðgang að, notar eða uppfærir gögnin að staðaldri eða með reglubundnum hætti. Tilfallandi afhending eða notkun gagna út frá öðrum forsendum gera viðtakendur almennt ekki að notendum gagna. Kynna þarf og veita fræðslu til allra notenda gagna um þessar reglur. Með aukinni notkun almennra upplýsingakerfa sem veita notendum möguleika til að veita og stýra aðgangi að gögnum sjálfir og nota önnur öryggisúrræði, s.s. dulritun, eykst þörfin á að fræða og þjálfa notendur og veita notendum skýra leiðsögn um flokkun og meðhöndlun gagna. Í framhaldi af þessari flokkun verða slíkar leiðbeiningar unnar í samráði við hagsmunaaðila.

Ábyrgð ríkisaðila / ábyrgðaraðila	Ábyrgð notanda / starfsfólks
Veita og útbúa leiðsögn og leiðbeiningar um meðhöndlun gagna ríkisaðilans	Kynna sér og skilja þær leiðbeiningar og reglur sem settar eru.
Útskýra hvenær þörf er að flokka gögn og þá hvernig.	Þekkja hvenær á að merkja skjöl og hvernig bæði á rafrænu og raunlægu formi.
Taka samræmdar ákvarðanir um flokkun gagna t.d. út frá skjalaflokkum eða upplýsingaeignum.	Tryggja að meðhöndlun gagna sé í samræmi við flokkun þeirra.

7. Öryggisflokkun gagna

Öryggisflokkun byggir á virði gagna og afleiðingum óviðkomandi aðgangs, misnotkunar, taps eða að gögnin séu röng. Flokka skal gögn með þeim hætti að viðeigandi öryggisstig náist, þ.e. að það verði hvorki of hátt né of lágt. Of hátt öryggisstig flokkunar getur valdið óþörfum kostnaði, flækjustigi í vinnulagi og kerfum og þannig hamlað nýtingu gagnanna.

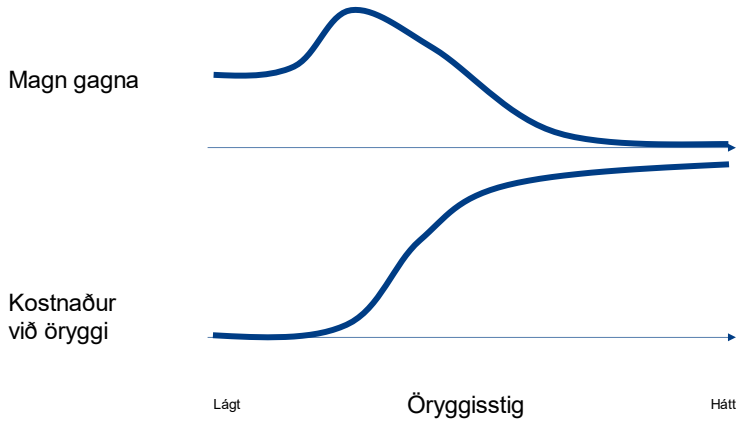

Almenn framsetning á umfangi gagna ríkisins og kostnaði vegna öryggisráðstafana

Dæmi um afmörkun

Tölvupósthólf ráðherra: Of víðtæk gagnaeining til að hægt sé að meta og því þarf að skipta innihaldi upp í smærri flokka t.d. með öryggisúrræðum eins og dulritun eða merkingum.

Dómsúrskurðir: Eru í mismunandi flokkum eftir því hvar í málsmeðferð gögnin eru. Geta orðið opnir þegar úrskurði er lokið og gerðir ópersónugreinanlegir.

Grunnskrár: Öryggisstig er mismunandi eftir því hvort verið er að varðveita, vinna eða miðla upplýsingum.

Vernd gagna skal miðast við að viðeigandi ráðstöfunum sé beitt til að verjast ógnum og uppfylla lagalegar kröfur. Varnaraðgerðir umfram viðmið skulu vera byggðar á kerfisbundnu áhættumati. Þegar áhættur eru metnar skal litið til leyndar, réttleika og tiltækileika gagnanna auk þátta sem tengjast persónuvernd. Meta skal ógnir út frá virði gagna, þ.e. hversu mikið ætla má að ytri aðili myndi leggja á sig til að komast í gögnin í framkvæmd, kostnaði og orðsporsáhættu. Líta skal til þess hvaða aðilar gætu haft hag eða ávinning af því að komast yfir gögnin, hvort heldur það eru einstaklingar, fyrirtæki, aðilar með tengsl við skipulagða glæpastarfsemi eða erlend stjórnvöld. Meta þarf hver mögulegur ávinningur getur hlotist af af uppljóstrun eða spillingu gagnanna og gera ráð fyrir að viðkomandi aðilar, innri sem ytri, séu reiðbúnir til að verja fjármunum og fyrirhöfn í réttu hlutfalli við þann ávinning. Tryggja þarf að flokkun sé byggð á núverandi stöðu og aðstæðum og bestu fyrirliggjandi forsendum og staðreyndum hverju sinni. Tæknilegar lausnir er hægt að setja upp með þeim hætti að gögn innan þeirra uppfylli að jafnaði tiltekinn öryggisflokks. Hugbúnaðarkerfi geta auk þess gert mögulegt að verja sérstaklega ákveðin gögn (skjöl) í gagnasafninu og getur því innihaldið gögn sem eru í fleiri en einum öryggisflokki.

Meta skal áhættur út frá afleiðingum ógnar og notagildi gagnanna.

Hvenær skal meta viðkvæmnis- eða öryggisstig gagna?

Mat og flokkun skal framkvæma eins fljótt og mögulegt eftir að þau verða til þannig að hægt sé að verja þau með viðeigandi hætti frá upphafi.

Afmörkun upplýsinga, sem flokkaðar eru hverju sinni, skal vera eins nákvæm og einsleit og kostur er til að tryggja að hægt sé að flokka, meðhöndla og verja upplýsingarnar á viðeigandi og nægjanlegan hátt. Ef kröfur til verndar eru ekki samræmdar í öllu gagnasafninu/upplýsingunum þarf að skipta því upp til að hægt sé að flokka og meðhöndla á viðeigandi hátt. Endurskoða þarf þessa skiptingu reglulega til að tryggja að umfang sé viðeigandi á hverjum tíma. Miða skal við að hver afmörkun:

- Styðji við opna og gagnsæja stjórnsýslu
- Gerir ríkisaðila ábyrga fyrir ónægjanlegri flokkun eða flokkun í of hátt öryggisstig
- Auðveldar eftirlit með viðeigandi notkun gagna í rekstri ríkisaðila
- Stuðlar að aukinni skilvirkni og hagræðingu í gagnastýringu þvert á ríkisaðila

Mikilvægt er að taka upplýsta ákvörðun ef hækka á öryggisflokkun gagna. Sé óvissa um flokkun er mikilvægt að líta til sértækrar áhættu og úrræða fyrst áður en gögn eru flutt í hærri flokk. Flokkun gagna í of hátt öryggisstig getur leitt af sér að:

- Aðgengi að gögnum sé óþarflega takmarkað
- Stjórnunarleg og upplýsingatæknileg umsýsla verði óþarflega mikil, sem leiðir til hærri kostnaðar
- Öryggisflokkar séu ekki virtir eða hunsaðir af starfsfólki og viðtakendum gagnanna
- Of stór gagnasöfn í of háum öryggisflokki takmarkar hagnýtingu gagnanna, t.d. til að veita betri þjónustu, skapa aukin verðmæti eða taka betri ákvarðanir byggðum á gögnum
- Óvissa um flokkun og óskýr mörkun gagna leiðir oft til óþarflega hárrar flokkunar

Stofnandi skjals skal endurmeta flokkun þeirra gagna sem hann hefur öryggisflokkað, m.t.t. hækkunar, lækkunar eða afléttingu trúnaðar. Það skal gert reglulega í samræmi við viðmið um viðkomandi öryggisflokk. Ekki er heimilt að breyta öryggisflokkun eða aflétta trúnaði gagna í eigu annarra án þeirra samþykkis.

Er hætta á að öryggisflokkun gagna ýti undir flokkun gagna í hærri öryggisflokk og þar með áhættufælni ríkisaðila?

Ekki er búist við að ríkisaðilar flokki gögnin í hærri öryggisflokk á grundvelli öryggisflokkunar ríkisins. Þó er bent á að nálgun og áherslur flokkunarinnar eru sumpart ólík núverandi fyrirkomulagi. Þar má nefna talsvert aukna ábyrgð þeirra einstaklinga sem vinna með gögn og stuðning og hvatningu við notkunar staðlaðra hugbúnaðarlausna í stað sérsmíðaðra. Þessi áherslubreyting gæti þýtt að áhættusækni eða -fælni ríkisaðila getur breyst og að ríkisaðilar horfi fremur til aukinnar fræðslu og meðvitundar um notkun gagna í stað þess að áhersla þeirra sé fyrst og fremst á tæknilegar öryggislausnir eða högun.

7.1 Afmörkun til flokkunar

Þegar ákveðið er hvert umfang hvers gagnasafns/upplýsinga sem á að flokka skal vera er mikilvægt að hvert umfang sé afmarkað á skýran og nákvæman hátt. Ákveða skal vistunarstað og aðgangsstýringar út frá eiginleikum gagnanna en ekki láta vistunarstaði stýra aðgangi. Eitt hugbúnaðarkerfi getur innihaldið margar gerðir upplýsinga sem þarf að verja og skilgreina með ólíkum hætti, t.d. með viðbótarstýringum fyrir ákveðna hluta gagnanna eins og dulritun. Gögn eða hluti gagna geta haft aðra flokkun t.d. ef gögn eru tekin saman, gerð ópersónugreinanleg eða unnin með öðrum hætti. Tryggja þarf að þeir aðilar sem flokka gögn þekki innihald þeirra og notkun og haft sé samráð við viðeigandi aðila ef óvissa er um innihald gagnanna.

Gagnagrunnar, hugbúnaðarkerfi og aðrar gagna- og skjalageymslur, raunlægar sem stafrænar, geta innihaldið margar gerðir gagna. Útfæra þarf stýringar eins nákvæmlega og hægt er utan um hverja gagnaeiningu til að forðast óþarfar og íþyngjandi aðgerðir til að tryggja jafnvægi milli öryggis, notagildis og kostnaðar. Sama hugbúnaðarkerfi getur uppfyllt mismunandi öryggisstig þegar það er innleitt, t.d. með auknum öryggisstýringum.

Of umfangsmikil skilgreining ákveðins gagnasafns getur leitt til þess að flokkun verði ónákvæm eða ómöguleg. Við slíkar aðstæður er mikilvægt að stjórnvöld endurskoði skilgreiningu flokkunar út frá t.d. ólíkum notkunarforsendum gagna og hvert notkunartilfelli (virði, eðli, innihald, umfang) sé skoðað. Það að gögn séu varðveitt í sama rekstrarumhverfi eða upplýsingakerfi gerir það ekki nauðsynlegt að öll gögn innan kerfisins tilheyri einu gagnasetti og séu flokkuð eins.

Taka þarf tillit til umfangs gagnasafns þegar afleiðingar uppljóstrunar, taps og rangra upplýsinga eru metnar. Dæmi um slíkt er fjöldi einstaklinga sem skráðir eru í gagnasafnið, samansafn upplýsinga frá mörgum lögaðilum um t.d. öryggisviðbúnað, samansafn upplýsinga um marga mikilvæga og viðkvæma staði sem einir og sér myndu ekki hafa miklar afleiðingar ef gögnum yrði uppljóstrað en ef öllu gagnasafninu yrði það væru umfangsmeiri afleiðingar.

Að greina gögn niður í litlar, afmarkaðar einingar og taka tillit til þess að flokkun geti breyst á ákveðnum tímum gerir ríkisaðilum mögulegt að skiptast á skilvirkan og öruggan hátt á gögnum sem styður við opna og gagnsæja

stjórnsýslu. Sýnileiki, rekjanleiki og ábyrgð verða skýr fyrir hvert gagnasett og stýringar verða skilvirkari og árangursríkari.

Ef öll gögn eru í sama rekstrarumhverfi og varin með sama hætti er líklegt að einhver gögn séu ofvarin en önnur ekki varin nægjanlega vel

Með því að aðgreina ákveðin gögn eða vinnslur er hægt að hækka öryggisstig innan sama rekstrarumhverfis

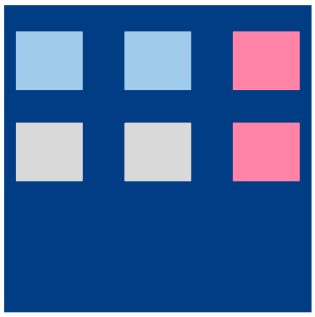

Með því að aðgreina gögn og vinnslur eftir mikilvægi og öryggisstigi og sækja þjónustur frá mismunandi rekstrarumhverfum (staðbundið, hýst hjá þjónustuaðila eða skýjaþjónustu) er hægt að hámarka öryggisstig út frá eðli gagnanna

7.2 Skilgreiningar flokka

Ábyrgðaraðili skal flokka þær upplýsingar, skjöl og gögn sem hann ber ábyrgð á og leitast við að finna þann flokk þar sem viðeigandi öryggisstigi er náð. Sé ekki hægt að finna viðeigandi flokk skal kanna hvort hægt sé að greina gögnin í sundur út frá eiginleikum, notkun eða virði gagnanna. [2]

Í þessum kafla er leitast við að skilgreina eiginleika hvers flokks og afleiðingar fyrir gögnin sjálf. Fyrst er almennt fjallað um flokkana og svo settar fram nákvæmari lýsingar á eiginleikum flokkana og svo þeim viðmiðum um öryggisúrræði sem skal fylgja. Í þessu skjali er notast við fjóra flokka gagna, sem öllum ríkisaðilum er leiðbeint að fara eftir og nýta í sinni starfsemi. Horft er til þess að flokkunin verði skyldubundin með lagasetningu. Gögn skulu flokkuð eftir því öryggisstigi sem virði þeirra gerir kröfu um:

1 - Opin gögn	Gögn sem eru opin til notkunar og endurnotkunar. Svo gögn teljist opin þurfa þau að vera tiltæk án umsókna / beiðna og vera aðgengileg óháð tíma.
2 - Varin gögn	Almennt falla gögn sem varða lögbundin og viðvarandi hlutverk viðkomandi ríkisaðila undir þennan flokk. Í þennan flokk falla gögn sem verja skal bæði vegna hagsmuna einstaklinga (persónuvernd) og lögaðila. Varin gögn geta verið með mismunandi varnir (þ.m.t. aðgangsstýringar).
3 - Sérvarin gögn	Gögn sem vegna tímasetningar eða innihalds sem geta valdið víðtæku og langvarandi tjóni fyrir hópa einstaklinga, lögaðila eða ríkisaðila.
4 - Afmörkuð gögn	Viðkvæmustu gögn þjóðarinnar sem krefjast varna 7sökum alvarlegra ógna sem gætu valdið umfangsmiklu manntjóni af mannavöldum, ógnað þjóðaröryggi eða efnahagslegum stöðugleika þjóðarinnar eða álitshnekki hennar á alþjóðavettvangi. Öll gögn sem falla undir gildissvið reglugerðar um vernd trúnaðarupplýsinga (nr. 959/2012) falla í þennan flokk.

Sjá nánar í kafla 8 um „afleiðingar uppljóstrunar“ til frekari skýringar á hvaða öryggisflokk gögn tilheyra. Taka skal fram að núverandi aðgangur eða aðgangsstýringar eru ekki endilega forskrift að því í hvaða öryggisflokk gögn muni lenda samkvæmt þessari flokkun.

[2] Dæmi um ólíka notkun sem getur kallað á mismunandi flokkun er varðveisla og miðlun grunnskrár eða þegar gögn eru tekin saman úr öðru gagnasafni og afhent á grundvelli t.d. upplýsingalaga[2]

7.3 Vistunarstaðir gagna

Ein mikilvægasta spurningin sem öryggisflokkun er ætlað að veita leiðsögn um er hvar heimilt sé að vista gögn. Mikilvægt er að horfa heildstætt til flokkunar, hugbúnaðarkerfa, vistunarstaðar og öryggisúrræða. Eftirfarandi tafla gefur þessi viðmið á samanteknu formi:

Flokkur	Staðsetning vistunar	Öryggisúrræði (viðmið)
Opin gögn	Hjá hæfum aðila innan EES sem uppfyllir öryggiskröfur og er t.d. aðili að innkaupaferli Ríkiskaupa. Ríkisaðili getur talist hæfur að uppfylltum öryggiskröfum.	Tryggja réttleika og tiltækileika.
Varin gögn	Hjá hæfum aðila innan EES sem uppfyllir viðeigandi öryggiskröfur byggt á áhættumati og er t.d. aðili að innkaupakerfi Ríkiskaupa. Ríkisaðili getur talist hæfur að uppfylltum sömu öryggiskröfum.	Dulritun í flutningi yfir óörugg net og varið í geymslu fyrir óviðkomandi aðgangi. Auðkenning hvers notenda og allra aðgerða. Atburðaskráning uppflettinga og aðgangstilrauna.
Sérvarin gögn	Hjá hæfum aðila innan EES sem uppfyllir öryggiskröfur og er t.d. aðili að innkaupakerfi Ríkiskaupa. Ríkisaðili getur talist hæfur að uppfylltum öryggiskröfum. Sértæk lög og kröfur geta takmarkað vistunarstaði.	Dulritun sem stýrt er af notanda/eiganda gagnanna í notkun, flutningi og geymslu. Sterk og margþátta auðkenning, Virkt eftirlit með aðgangi og aðgangstilraunum Sérhönnuð upplýsingakerfi byggð á sértækum öryggis- og virknikröfum miðað við eðli og virði gagnanna.
Afmörkuð gögn	Á sértækum og aðskildum upplýsingakerfum í eigu viðkomandi ríkisaðila eða þar sem aðskilnaði aðgangs er náð með aðskilnaði á t.d. dulrituðum gögnum og dulritunarlyklum.	Allt ofangreint auk aðskilnaðar frá öðrum kerfum á viðeigandi hátt með vélbúnaði, hugbúnaði eða dulritun.

Mat á hæfni vinnslu- og vistunaraðila gagna óháð staðsetningu innan EES þarf að fara fram, þ.m.t. birgjaúttektir sem taka til persónuverndar og vinnslu persónuupplýsinga. Hæfi aðila getur einnig verið hluti af opinberu innkaupaferli. Ábyrgðaraðili skal meta hæfni og getu aðila til að uppfylla kröfur varðandi öryggisúrræði, vernd og aðgengi gagna, þol við áföllum og öðrum innri sem ytri ógnum sem eiga við hverju sinni. Ríkisaðili er ábyrgur fyrir því að velja aðeins þá hýsingaraðila og staði sem uppfylla viðeigandi öryggiskröfur. Öryggisflokkun, innkaupaferli, áhættugreiningar og birgjarýni eru verkfæri sem styðja við það val. Huga þarf að öryggiskröfur til leyndar, réttleika og tiltækileika hjá vistunaraðilum og einnig ef ríkisaðili vistar gögnin sjálfur t.d. að tryggja aðgangsstýringar og afritun gagna sem geymd eru á miðlægum þjónum eða jafnvel borð- og fartölvum starfsfólks.

Þegar vistunaraðili gagna er metinn þarf að taka mið af þeirri þjónustu sem veitt er. Umfang þjónustu getur verið mismunandi allt frá hýsingu í samnýttu gagnaveri í eigu þjónustuaðila þar sem ríkisaðili setur eigin búnað. Yfir í að nota staðlaða þjónustu sem keyrir að fullu á vélbúnaði í eigu þjónustuaðilans. Þar sem rekstur umhverfisins og hugbúnaðarins sjálfs er á hendi þjónustuaðilans. Öryggisflokkun setur ekki neinar sérstakar skorður á hvernig þjónustan er veitt en mikilvægt er horfa til mikilvægis og virðis gagnanna sem vista á í þjónustunni þegar áhættumat og mat á áhrifum á persónuvernd (MÁP) er framkvæmt vegna fyrirhugaðrar

vistunar. Staðsetning, eignarhald og afhendingarmáti þjónustu getur haft áhrif á hvaða ógnir steðja að gögnunum sem meta þarf og bregðast við á kerfisbundinn hátt.

Ríkisaðilar geta leitað ráðlegginga og ráðgjafar hjá ýmsum aðilum, þ.m.t. á sviði upplýsingatækni, öryggismála og innkaupa til leiðbeininga um flokkun og meðhöndlun gagna. Miðlæg ráðgjöf á þessu sviði er hluti af aðgerðaáætlun og eftirfylgni þessa skjals. Endanlega ábyrgð á flokkun er þó alltaf hjá ábyrgðaraðila gagnanna.

8. Viðmið um meðhöndlun og öryggisúrræði

Eftirfarandi tafla tekur á ýmsum þáttum í meðferð gagna, aðgerðum til að verja trúnað, réttleika og tiltækileika auk varðveislu og mismunandi meðhöndlunar s.s. rafrænna gagna, á pappír eða öðru geymsluformi. Þau viðmið sem sett eru fram fyrir hvern flokk eru til viðmiðunar, hægt er að ná fram tilteknu öryggisstigi með öðrum aðgerðum sem gefa sambærilegar niðurstöður. Auk þess er ábyrgðaraðila heimilt að setja sértæk skilyrði eða úrræði fyrir varin, sérvarin eða afmörkuð gögn byggt á t.d. áhættumati. Viðmið hvers flokks eru til viðbótar við kröfur lægri flokka nema kröfur séu ósamrýmanlegar, þá gilda hærri kröfur. Líta skal á stýringar í eftirfarandi töflu sem lágmarksviðmið (e. baseline).

Flokkur	Opin	Varin	Sérvarin	Afmörkuð
Skilgreining: Innihald	Gögn sem eru opin til notkunar og endurnotkunar. Svo gögn teljist opin þurfa þau að vera tiltæk án umsókna / beiðna og vera aðgengileg óháð tíma.	Gögn sem varða lögbundin og viðvarandi hlutverk sem eru hluti Öll gögn ríkisaðila skal verja á viðeigandi hátt m.v. virði og innihald þeirra. Í þennan flokk falla gögn sem verja skal bæði vegna hagsmuna einstaklinga (persónuvernd) og lögaðila.	Gögn sem vegna tímasetninga eða innihalds sem geta valdið víðtæku og langvarandi tjóni fyrir hópa einstaklinga, lögaðila eða ríkisaðila.	Viðkvæmustu gögn þjóðarinnar sem krefjast varna sökum alvarlegra ógna sem gætu valdið umfangsmiklu manntjóni af mannavöldum, ógnað þjóðaröryggi eða efnahagslegum stöðugleika þjóðarinnar eða álitshnekki hennar á alþjóðavettvangi. Öll gögn sem falla undir gildissvið reglugerðar um vernd trúnaðarupplýsinga (nr. 959/2012) falla í þennan flokk.
Afleiðing uppljóstrunar	Uppljóstrun hefur engin áhrif en villur/spilling gagna getur valdið óþægindum eða rangri ákvarðanatöku stjórnvalda eða annarra.	Uppljóstrun veldur stofnun eða tilteknum einstaklingi eða lögaðila óþægindum eða takmörkuðu fjárhagslegu eða orðsporstjóni sem mögulegt er að lágmarka. Uppljóstrun getur valdið stofnun eða öðrum aðila óhagræði í samningum eða viðræðum við ytri aðila. Uppljóstrun varðar við lög, t.d. brots á persónuvernd og kafla XIV í lögum nr. 19/1940.	Uppljóstrun gæti valdið samfélagshópum (einstaklingar og lögaðilar) eða stjórnvöldum fjárhagslegum eða óefnislegum verulegum skaða og haft áhrif á líf, frelsi eða réttindi einstaklinga. Uppljóstrun getur stöðvað alla starfsemi viðkomandi stofnunar eða mikilvægra innviða. Uppljóstrun hefur marktæk áhrif á fjármálastöðugleika.	Uppljóstrun stefnir öryggi, velferð, lífi eða frelsi stórra samfélagshópa í verulega hættu. Uppljóstrun skaðar samskipti við vinveittar þjóðir. Uppljóstrun varðar við lög um varnarmál (nr. 34/2008) þ.m.t. sektum eða fangelsi í allt að fimm ár.
Afleiðing taps / upplýsingar ekki tiltækar	Lágmarksáhrif á ríkisaðila, gögn er hægt að endurskapa út frá öðrum gögnum án mikillar fyrirhafnar. Ytri aðilar sem nýta gögn geta orðið fyrir óverulegu tjóni.	Ótiltækar upplýsingar geta valdið ríkisaðila óhagræði, einstaklingi eða öðrum lögaðila töfum eða tjóni sem þó er hægt að leiðrétta án þess að það hafi áhrif á rekstur ríkisaðila á verulegan hátt eða langvarandi áhrif á líf viðkomandi einstaklings.	Ótiltækar upplýsingar geta valdið einstaklingum eða hópum í samfélaginu verulegu tjóni sem erfitt er að leiðrétta t.d. að missa réttindi eða frelsi. Tapist upplýsingar er það mjög kostnaðarsamt eða ómögulegt fyrir ríkisaðila að endurskapa upplýsingarnar.	Tapist upplýsingar geta stjórnvöld í heild eða stórir hlutar stjórnsýslunnar ekki sinnt lögbundnu hlutverki sínu.
Afleiðing rangra upplýsinga	Ríkisaðili verður fyrir lítillegum álitshnekki en upplýsingar er auðveldlega hægt að leiðrétta og tilkynna notendum um uppfærðar upplýsingar.	Rangar upplýsingar geta valdið tjóni fyrir einstakling, mögulegu afmörkuðu tjóni fyrir ríkisaðila sem mögulegt er að leiðrétta sem hluta af daglegum störfum og skyldum.	Rangar upplýsingar geta valdið hópum einstaklinga eða ríkisaðila tjóni sem erfitt eða mjög kostnaðarsamt er að bæta. Fjárhagslegt tjón umfram getu eins ríkisaðila til að bæta.	Rangar upplýsingar gætu valdið alþjóðlegum deilum eða skaðað samskipti við vinveittar þjóðir. Rangar upplýsingar geta valdið því að ákvarðanataka sem varðar hagsmuni samfélagsins í heild sé röng og hafi mikil áhrif á samfélagið.

Flokkur	Opin	Varin	Sérvarin	Afmörkuð
Ábyrgð ríkisaðila	Að gögn séu uppfærð og rétt í samræmi við útgefin lýsigögn. Að lýsigögn séu uppfærð og rétt m.v. gögnin og að þau séu á tölvulesanlegu formi.	Tilgreindur hópur innan stofnunar eða milli stofnana hefur aðgang (e. need-to-know). Ytri aðili með lögmætan aðgang eða heimild getur haft hann.	Tiltekinn aðili ber ábyrgð á skilgreiningu aðgangs og meðferðar hvers gagnasafns innan þessa flokks eða tiltekinna skjala innan hvers gagnasafns.	Tiltekinn einstaklingur í krafti embættis síns eða alþjóðlegs samstarfs.
Stýringar - uppljóstrun / trúnaður	Flokkun er ekki endurskoðuð nema innihald breytist.	Aðgangsstýringar: Hópar, byggt á starfsskyldum og þörf fyrir viðkomandi gögn í daglegum störfum. Varin í flutningi yfir órugg samskiptakerfi með dulritun eða öðrum sambærilegum hætti. Varðveitt á aðgangsstýrðum svæðum og varin fyrir óviðkomandi aðgangi með viðeigandi hætti, þ.m.t. dulritun eða öðrum úrræðum. Flokkun er endurskoðuð reglubundið eða við ákveðin skilyrði í vinnslu.	Aðgangsstýringar: Tilgreindir einstaklingar með sérstakri heimild eiganda gagnanna. Upplýsingar um aðgang verða hluti af gagnasettinu sem og atburðaskráningar s.s. uppflettingar og breytingar. Mögulegt skal vera að takmarka hvernig gögn eru notuð, birt eða áframsend með kerfislægum hætti.	Aðgangsstýringar: Kerfislægur aðskilnaður undirliggjandi upplýsingatækniumhverfa eða aðgreining dulritaðra gagna og dulritunarlykla í allri notkun og geymslu. Dulritað í flutningi og varðveislu og dulritunarlykill varðveittur í aðskildu umhverfi (t.d. HSM).
Stýringar – tap / gögn óaðgengileg	Afhendingaröryggi og vistunarstaðir sem geta afhent gögnin með tryggum hætti, álag metið sérstaklega.	Varin fyrir vélbúnaðarbilunum með speglun, fyrir eyðingu af gáleysi eða ásetningi með afritun á aðskilinn miðil/staðsetningu.	Auk þess sem er í „varin“: afritun yfir á aðskilið umhverfi, jafnvel á öðru landssvæði/land.	Auk þess sem er í sérvarin: Tryggja þarf sérstaklega að öll afrit séu varðveitt á öruggum miðlum, dulritun sé beitt eða öðrum úrræðum ef þarf. Afritum af gögnum skal eytt á viðurkenndan hátt í samræmi við öryggisstig þegar þeirra er ekki þörf og þegar þeirra er ekki þörf vegna lagaskyldu.
Stýringar – rangar upplýsingar	Útgáfustýringar og uppfærslur vaktaðar, gögn séu merkt með útgáfu númeri eða dagsetningu ásamt	Útgáfustýringar eða leiðir til að staðfesta að gögn séu rétt m.v. uppruna þeirra.	Útgáfustýringar, þ.m.t. útgáfusaga þar sem kemur fram hver gerði breytingar, hverjar þær eru. Við afhendingu skal kanna hvort þörf sé á rafrænum undirritunum eða innsigli til að staðfesta óbreytt innihald skjals og uppruna þess.	Útgáfustýringar og sannvottun uppruna með tæknilegum eða skipulagslegum úrræðum.

Flokkur	Opin	Varin	Sérvarin	Afmörkuð
Meðhöndlun (þ.m.t TLP / Traffic Light Protocol)[3]	Tryggt að gögn séu uppfærð og rétt á geymslustöðum sem eru tiltækir eftir þörfum. Vistað á viðeigandi hátt innan EES. TLP:WHITE	Aðgengileg þeim hópum sem hafa lögmæt rök fyrir aðgangi (t.d. á grundvelli verkefna, starfs) innan sama ríkisaðila eða hjá öðrum ríkisaðila sem vegna lögbundinnar þjónustu þarf aðgang. Þarf að meta sérstaklega kröfur um varðveislu (skil). Áhættumat framkvæmt út frá virði gagnanna. Vistað á aðgangsstýrðum gagnageymslum/svæðum innan EES. TLP:AMBER	Afhendist aðeins tilgreindum einstaklingum. Krefst sértæks áhættumat á allri vistun og notkun gagna, sem gæti t.d. kallað á sértæk öryggisúrræði. Upplýsingakerfi skulu vera innan EES hjá vottuðum aðilum og með óskiptum yfirráðum ábyrgðaraðila gagnanna. TLP:RED	Aðeins unnið í aðgreindum kerfum sem hafa sérstaklega verið tekin út m.t.t. öryggisstigs. TLP:RED
Raunlægar öryggiskröfur og merkingar	Merkt uppruna og útgáfu (t.d. dagsetning). Lýsigögn til staðar.	Merkt tilteknu máli/verkefni sem gefur upplýsingar um hver skuli hafa aðgang. Gera óviljandi uppljóstrun ólíklega. Geymslustaðir og rými þar sem upplýsingakerfi sem hýsa gögn í þessum flokki skal verja með viðeigandi hætti fyrir raunlægum ógnum, s.s. aðgangi, eldi og náttúruhamförum að teknu tilliti til trúnaðar, réttleika og tiltækileika.	Sérstaklega tilgreint hver hefur aðgang og á hvaða grundvelli aðgangur er veittur	Sérstaklega tilgreint hver hefur aðgang. Gögn skulu lokuð í dreifingu og flutningi. Merkt með afgerandi og áberandi hætti óháð miðlum jafnt rafrænt sem raunlægt. Afhending skal aðeins vera með skjalfestum og viðurkenndum aðferðum sem tryggir að viðkomandi sé réttur aðili og að hann hafi tekið við sendingunni.
Rafrænar öryggiskröfur	Aðgengileg og opin skil á gögnum. Uppfærð og rétt skilgreind gögn á hverjum tíma.	Aðgangsstýringar byggðar á lágmörkun aðgangs. Vel varin fyrir sjálfvirkum eða tækifæris árásum á upplýsingakerfi. Upplýsingakerfi og hugbúnaður skulu vera innan EES með yfirráðum með samningnum eða öðrum hætti hjá ábyrgðaraðila/vörsluaðila. Margþátta auðkenning í samræmi við niðurstöður áhættumats, hvort heldur sem er við aðgang að gögnum eða breytingum á þeim.	Aðgangur er takmaður og stýrður, ryndur og uppflettingar sem og tilraunir til að nálgast gögn skráð í hugbúnaðarkerfum. Kerfi og gögn geti staðist árásir sem beinast hnitmiðað að þeim frá árásaraðila með umtalsverða árásargetu. Kröfur til auðkenningar skulu vera með þeim hætti að einbeitt árás frá aðila með talsverða árásargetu geti ekki búið til falskar auðkenningar. Því má ná með margvíslegum leiðum s.s. stýrðu skráningarferli, margþættri auðkenningu og takmörkunum á virkni og lengd innskráningarlota. Tryggja hreinsun á óþörfum eintökum gagna. Aðgangur og uppflettingar skráðar niður á einstaklinga. Sérstök dulritun (undir stjórn notanda/eiganda gagnanna) í öllum flutningi og geymslu.	Upplýsingakerfi og hugbúnaður skulu útfærð sérstaklega m.t.t. öryggis- og virkniskrafna og aðskilin með kerfislægum hætti svo mjög ólíklegt er að árás sem gerð er á þeim heppnist, t.d. með aðskilnaði endabúnaðar, netlags eða öðrum aðferðum. Allar aðgerðir, tilraunir til aðgangs og þær sem heppnast eru skráðar og ryndar reglulega af viðeigandi aðilum. Upplýsingakerfi skulu vera á fullri ábyrgð ábyrgðaraðila gagnanna, þ.m.t. undirliggjandi einingar s.s. vélbúnaður, net og raunlægur aðbúnaður.

[3] Skýringar á TLP flokkun er að finna á vef CERT-IS: https://www.cert.is/um-cert-is/tlp/.

Flokkur	Opin	Varin	Sérvarin	Afmörkuð
Varðveisla	Tryggja þarf að varðveisla gagna t.d. ef opin gögn eru afleidd af öðrum gögnum sé viðeigandi. Hreinsun eldri útgáfa gæti verið nauðsynleg til að fyrirbyggja að rangar eða úreltar upplýsingar séu aðgengilegar.	Tryggja þarf að gögn séu skráð í skjalavistunaráætlanir ríkisaðila og að varðveisla þeirra sé tryggð bæði á rafrænu og raunlægu formi.	Tryggja þarf að gögn séu skráð í skjalavistunaráætlanir ríkisaðila og að varðveisla þeirra sé tryggð bæði á rafrænu og raunlægu formi. Huga þarf sérstaklega að hreinsun óþarfra eintaka til að lágmarka líkur á uppljóstrun eða röngum/úreltum upplýsingum.	Leita skal sérstaklega eftir ráðgjöf Þjóðskjalasafns um skráningu og skil gagna í þessum flokki. Opinbert skjalasafn getur í samráði við afhendingaraðila ákveðið að skjal verði fyrst aðgengilegt er liðin eru allt að 40 ár ef nauðsynlegt þykir til að vernda almannahagsmuni, sbr. 1. mgr. 28. gr. laga um opinber skjalasöfn.
Öryggiskröfur starfsfólks	Birtar af aðilum sem þekkja til gagnanna og geta metið réttleika þeirra.	Starfsfólks er þjálfað og meðvitað um meðferð og öryggi gagna. Allt starfsfólk, óháð hvaða ríkisaðila það vinnur hjá, sem þarf starfs síns vegna að nota gögnin fellur undir þessa skilgreiningu. Ábyrgð á þjálfun er hjá ríkisaðila sem viðkomandi starfar hjá. Verktakar sem eru samningsbundnir (með trúnaðarákvæði).	Starfsfólk sem hefur fengið sértæka þjálfun í meðferð og öryggi viðkomandi gagna. Verktakar sem hafa undirritað sérstakar trúnaðaryfirlýsingar (einstaklingar) og fengið leiðsögn um meðhöndlun sérvarinna gagna.	Starfsfólk sem hefur hlotið sérstaka þjálfun, gengist undir viðeigandi bakgrunnsathuganir og þar sem við á fengið öryggisvottanir hjá viðeigandi aðila (Ríkislögreglustjóra) ef það á við. Verktakar sem hafa undirgengist sambærileg skilyrði.
Endurmat flokkunar	Aðeins ef innihald gagna breytist.	Endurmeta skal flokkun á a.m.k. fimm ára fresti eða ef innihald gagna breytist.	Endurmeta skal flokkun á a.m.k. fimm ára fresti, setja skal fram tímasettar breytingar t.d. um lækkun flokkunar.	Endurmeta skal flokkun á a.m.k. fimm ára fresti, setja skal fram tímasettar breytingar t.d. um lækkun flokkunar (sbr. reglugerð nr. 959/2012).

8.1 Afleiðingar af uppljóstrun, tapi og röngum upplýsingum

Í meðfylgjandi töflu er skilgreint nánar hver viðmið um afleiðingar fyrir mismunandi hópa/aðila eru fyrir gagnaflokkana.

Aðili	Afleiðing	Opin	Varin	Sérvarin	Afmörkuð
Einstaklingur	Uppljóstrun	Engin áhrif	Óþægindi eða takmarkað tjón sem auðvelt er að bæta.	Veruleg áhrif sem gætu hamlað réttindum eða frelsi einstaklings til lengri tíma.	Stefnir öryggi einstaklinga (oft fleiri en eins) í verulega hættu, þ.m.t. lífshættu einstaklingsins sjálfs eða aðila honum tengdum eða sem hann er í samskiptum við.
Einstaklingur	Tap/Ekki tiltæk	Takmörkuð áhrif	Tafir, óþægindi eða takmarkað tjón sem auðvelt er að bæta.	Fjárhagslegt tjón eða takmörkun á réttindi eða frelsi sem gæti haft langvarandi áhrif í för með sér.	Stefnir öryggi einstaklinga (oft fleiri en eins) í hættu þ.m.t. á erlendri grundu.
Einstaklingur	Rangar upplýsingar	Takmörkuð áhrif	Óþægindi eða takmarkað tjón sem auðvelt er að bæta.	Skerðing á réttindum eða frelsi sem er utan valdssviðs þess ríkisaðila að bæta.	Stefnir öryggi einstaklinga (oft fleiri en eins) í verulega hættu, þ.m.t. lífshættu einstaklingsins sjálfs eða aðila honum tengdum eða sem hann er í samskiptum við.
Lögaðili	Uppljóstrun	Engin áhrif	Óþægindi eða takmarkað tjón sem auðvelt er að bæta.	Veruleg áhrif fyrir hagsmuni lögaðila, t.d. fjárhagslegt tjón sem þyrfti að sækja bætur fyrir með dómsmáli.	Sambærilegar afleiðingar og í sérvarin.
Lögaðili	Tap/Ekki tiltæk	Takmörkuð áhrif	Tafir, óþægindi eða takmarkað tjón sem auðvelt er að bæta.	Veruleg áhrif á fjárhag eða orðspor sem gætu dregið úr rekstrarhæfi lögaðila til lengri tíma.	Gæti valdið tafarlausri eða óumflýjanlegri rekstrarstöðvun lögaðilans eða áhrif á fjármálamarkaði sem valdi víðtæku fjárhagslegu tjóni.
Lögaðili	Rangar upplýsingar	Mögulega leitt til rangrar ákvarðanatöku í afmörkuðum málum.	Óþægindi eða takmarkað tjón sem auðvelt er að bæta.	Veruleg áhrif á fjárhag eða orðspor sem gætu dregið úr rekstrarhæfi lögaðila til lengri tíma.	Sambærilegar afleiðingar og í sérvarin.
Hópar einstaklinga	Uppljóstrun	Engin áhrif	Mjög lítil	Getur valdið tjóni fyrir hópa einstaklinga, t.d. fjárhagstjóni eða óefnislegum skaða.	Getur valdið alvarlegum varanlegum afleiðingum fyrir hópa, þ.m.t. dauða.
Hópar einstaklinga	Tap/Ekki tiltæk	Takmörkuð áhrif	Mjög lítil	Hópar einstaklinga gætu orðið fyrir orðspors eða efnislegum áhrifum sem takmarka réttindi og frelsi.	Veldur alvarlegum og óafturkræfum afleiðingum m.t.t. réttinda, frelsis eða stöðu hópa.
Hópar einstaklinga	Rangar upplýsingar	Takmörkuð áhrif	Mjög lítil	Hópar einstaklinga gætu orðið fyrir orðspors eða efnislegum áhrifum sem takmarka réttindi og frelsi.	Veldur alvarlegum og óafturkræfum afleiðingum m.t.t. réttinda, frelsis eða stöðu hópa.
Ríkisaðili	Uppljóstrun	Engin áhrif	Orðspors eða fjárhagsleg óþægindi sem mögulegt er að bæta.	Orðspors eða fjárhagslegt tjón sem krefst viðbragða umfram fjárheimildir eða hlutverk ríkisaðila.	Myndi gera ríkisaðila óhæfan til að starfrækja hlutverk sitt vegna orðsporsskaða. Uppljóstrun varðar við lög nr. 34/2008 um varnarmál.
Ríkisaðili	Tap/Ekki tiltæk	Takmörkuð áhrif	Tafir eða tjón sem hefur ekki veruleg áhrif á orðspor, fjárhag eða starfsemi ríkisaðila.	Tap gagnasafnsins í heild getur verið óafturkræft tjón sem ekki er hægt að bæta eða endurgera.	Tap myndi valda óafturkræfu tjóni hjá ríkisaðila sjálfum og öðrum aðilum sem nýta gögnin.
Ríkisaðili	Rangar upplýsingar	Takmörkuð áhrif	Tafir eða rangar ákvarðanir sem geta valdið orðspors áhættu, auknum kostnaði en hægt er að leiðrétta innan heimilda ríkisaðilans.	Tafir eða rangar ákvarðanir sem valda verulegri áhættu, kostnaði sem ríkisaðili getur ekki mætt innan fjárheimilda eða öðrum skaða.	Geta valdið alþjóðlegum deilum, skaðað samskipti við vinveittar þjóðir.
Stjórnvöld	Uppljóstrun	Engin áhrif	Óveruleg fjárhagsleg áhrif fyrir stjórnvöld í heild, orðspors áhætta sem hefur ekki áhrif á stöðu landsins í alþjóðasamskiptum.	Áhrif sem gætu haft áhrif á hópa ríkisaðila (t.d. ákveðna geira) og krafist viðbragða af hálfu t.d. ríkisstjórnar til að bregðast við á fullnægjandi hátt.	Geta valdið alþjóðlegum deilum, skaðað samskipti við vinveittar þjóðir.
Stjórnvöld	Tap/Ekki tiltæk	Engin áhrif, gögn er hægt að endurgera út frá öðrum gögnum með auðveldum hætti.	Óveruleg fjárhagsleg áhrif fyrir stjórnvöld í heild, orðspors áhætta sem hefur ekki áhrif á stöðu landsins í alþjóðasamskiptum.	Skaði eða tafir á málefnum sem gætu valdið stjórnvöldum verulegu fjárhagslegu tjóni eða skaðað stöðu þeirra gagnvart samfélaginu.	Kemur í veg fyrir að stjórnvöld geti sinnt grundvallarskyldum sínum og hlutverki í samfélaginu, s.s. neyðarviðbrögð og þjónusta sem telst til mikilvægra innviða og ógnar þjóðaröryggi og sjálfstæði.
Stjórnvöld	Rangar upplýsingar	Engin áhrif	Óveruleg fjárhagsleg áhrif fyrir stjórnvöld í heild, orðspors áhætta sem hefur ekki áhrif á stöðu landsins í alþjóðasamskiptum.	Getur kallað á viðbrögð að hálfu stjórnvalda til að leiðrétta eða upplýsa innlenda eða erlenda aðila.	Geta valdið alþjóðlegum deilum, skaðað samskipti við vinveittar þjóðir.

9. Tengsl við lög og aðrar kröfur

9.1 Lög um opinber skjalasöfn

Varðveisluskylda er á öllum skjölum og gögnum sem hafa orðið til, borist eða verið viðhaldið við starfsemi afhendingarskyldra aðila og er óheimilt að eyða nokkrum upplýsingum nema að heimild liggi fyrir samkvæmt lögum um opinber skjalasöfn.

Gagnaflokkun skal styðja við skjalavistunaráætlanir ríkisaðila og tryggja þarf að allir skjalaflokkar séu flokkaðir. Huga þarf sérstaklega að því að skjalaflokkar sem varða starfsemi ríkisaðila séu öll skráð í skjalavistunaráætlanir en gagnaflokkun getur verið nauðsynleg á önnur gögn sem ríkisaðili ber ábyrgð á, s.s. atburðaskrám upplýsingakerfa og öðrum slíkum gögnum.

Til að lágmarka áhættu vegna uppljóstrunar og rangra upplýsinga er mikilvægt að ríkisaðilar meti hvort að sækja þurfi sérstaklega um grisjunarheimildir ef gögn eru sérvarin eða afmörkuð. Sé slík heimild til staðar þarf sérstök úrræði eða verklagsreglur til að tryggja að skipulögð grisjun sé framkvæmd í samræmi við heimild.

Hreinsun gagna er nauðsynlegur hluti af frágangi og vinnslu í gagnasöfnum og skal hreinsa þau af öllum aukaeintökum, rissblöðum (drögum) eða sambærilegu. Með hækkandi öryggiskröfum er almennt nauðsynlegt að auka tíðni hreinsunar og skilgreina sérstaklega verklagsreglur eða tæknilegar útfærslur sem styðja við hreinsun, t.d. með því að varðveita rafrænt undirrituð eintök aðeins á viðeigandi stöðum en hreinsa raunlæg afrit.

Ráðgjöf og leiðbeiningar Þjóðskjalasafns má finna á vefsíðu þess: https://radgjof.skjalasafn.is/

9.2 Lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga

Gagnaflokkun skal styðja við að persónuupplýsingar séu unnar í samræmi við lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga. Vinnslur sem m.a. eru skráðar í vinnsluskrár ríkisaðila geta tekið til eins eða fleiri gagna og mikilvægt að öll gögn sem innihalda persónuupplýsingar séu flokkaðar. Vinnsluskrá er þó ekki tæmandi listi yfir gagnasöfn sem ber að flokka því einnig ber að flokka gögn sem varða ekki tiltekna einstaklinga eða eru ópersónugreinanleg en geta haft virði og afleiðingar af uppljóstrun, tapi eða ef þær reynast rangar.

Í lögum um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga nr. 90/2018 eru sérstakar kröfur gerðar til vinnslu viðkvæmra persónuupplýsinga. Þar undir falla meðal annars heilsufarsupplýsingar, erfðafræðilegar upplýsingar, lífkennaupplýsingar, upplýsingar um kynþátt og þjóðernisuppruna. Almennt má gera ráð fyrir viðkvæmar persónuupplýsingar teljist til varinna gagna samkvæmt öryggisflokkun gagna. Þó er mikilvægt að skipulagsleg og tæknileg öryggisúrræði séu sniðin að hverju gagnasafni, m.a. á grundvelli áhættumats og mati á áhrifum á persónuvernd. Þá gildir jafnt um viðkvæmar persónuupplýsingar sem önnur gögn að þau skulu flokkuð með upplýstum hætti og notkun þeirra ekki hamlað með of íþyngjandi öryggisráðstöfunum.

Mikilvægt er að greina sérstaklega m.t.t. persónuupplýsinga hvort mikilvægi upplýsinganna fyrir skráða einstaklinga og réttindi þeirra, líf, frelsi og heilsu sé út frá afleiðingum taps (gögn ekki tiltæk til skemmri eða lengri tíma) eða vegna rangra upplýsinga eða uppljóstrun (óviðkomandi aðili komist yfir gögnin). Slík greining getur verið nauðsynleg til að flokka og útfæra öryggisúrræði í samræmi við þær sértæku áhættur sem steðja að einstaklingnum t.d. af umfangi vinnslunnar, vinnslubúnaði sem notaður er eða staðsetningu vinnslunnar. Persónugreinanleg gögn gæti þá verið skylt að birta með opinberum hætti.

9.3 Reglugerð um vernd trúnaðarupplýsinga (nr. 959/2012)

Reglugerð um vernd trúnaðarupplýsinga, öryggisvottanir og öryggisviðurkenningar á sviði öryggis- og varnarmála fjallar sérstaklega um þær trúnaðarupplýsingar sem varnarmálalög nr. 34/2008 taka til og aðgangs að trúnaðarupplýsingum á grundvelli samninga við Evrópusambandið, aðrar þjóðir og alþjóðlegar stofnanir.

Þegar viðbótar úrræði eru innleidd þarf að huga sérstaklega að umfangi þeirra gagna sem þörf er á að verja. Mögulegt er að innleiða öryggisúrræði í afmörkuðum hugbúnaðarkerfum eða aðgreindum hlutum rekstrarumhverfis, t.d. með aðskilnaði kerfa.

Gögn sem falla undir reglugerðina uppfylla skilyrði þess að flokkast sem afmörkuð (hæsti flokkur) og bætast þá kröfur reglugerðarinnar við þau viðmið og reglur sem gilda um þann flokk í þessu skjali. Huga þarf sérstaklega að endurmati á öryggisflokkun og takmörkunum á aðgengi með reglubundnum hætti þegar um gögn er að ræða sem lenda í háum öryggisflokki.

9.4 Upplýsingalög

Gagnaflokkun styður við markmið upplýsingalaga um gagnsæi í stjórnsýslu, aðgengi að upplýsingum hins opinbera og að auka traust almennings á stjórnsýslu með því að beita kerfisbundnum aðferðum til að flokka og meðhöndla gögn hins opinbera.

Flokkun gagna og rökstuðningur fyrir henni gæti gefið tilefni til takmarkana á grundvelli t.d. 9. eða 10. gr. upplýsingalaganna. Kerfisbundin flokkun byggð á gagnaflokkunarstefnu ætti að auka traust til stjórnvalda með að sýna fram á að ákvarðanir um takmarkanir séu teknar á grundvelli fyrirliggjandi flokkunar fyrir viðkomandi gagnasafn.

Afhent gögn á grundvelli upplýsingalaga geta t.d. verið hluti af heildargagnasafninu. Meðhöndla skal það gagnasafn sem sérstakt gagnasafn sem getur haft aðra flokkun en upprunalega gagnasafnið sem gögnin voru unnin úr.

9.5 Stjórnkerfi upplýsingaöryggis byggð á alþjóðlegum staðli ISO 27001

Margir ríkisaðilar hafa innleitt stjórnkerfi upplýsingaöryggis (Information Security Management System, ISMS) byggt á ISO 27001 staðlinum. Í viðauka ISO 27001:2022 eru stýringar (controls) meðal annars A.5.12 (classification of information), A.5.13 (labelling of information), A.5.14 (information transfer), A.5.15 (access control) og A.8.1 (inventory of assets).

Þessari flokkun er ekki ætlað að koma í stað innleiddra stjórnkerfa heldur bæta við og samræma þær stýringar sem hafðar eru til hliðsjónar þeim flokkumsem ríkisaðilar hafa skilgreint. Algeng flokkun sem byggð er á ISO 27001 staðlinum og hvernig þeir flokkar tengjast þessari gagnaflokkun er:

ISO27001	Öryggisflokkun ríkisins
Opin / Open / Public	Opin
Til innri nota / For internal use / Internal / Restricted	Varin (aðgangshópur sem inniheldur t.d. allt starfsfólk)
Trúnaðarmál / Confidential	Varin (aðgangshópar sem innihalda bara hluta af starfsfólki viðkomandi aðila).

9.6 Lög um sjúkraskrár og kröfur vegna heilbrigðisupplýsinga

Lög um sjúkraskrár skilgreina sjúkraskrár sem safn lýsinga eða túlkana í rituðu máli, myndum, línurit og mynd- og hljóðupplýsingar sem innihalda upplýsingar er varða heilsufar sjúklings og meðferð hans og unnar eru í **tengslum við meðferð** eða fengnar annars staðar frá vegna meðferðar hans á heilbrigðisstofnun eða starfsstofu heilbrigðisstarfsmanns.

Mikilvægt er að tryggja að meðhöndlun sjúkraskráruppýsinga sé í samræmi við kröfur laga, reglugerðar og fyrirmæla um gæði og öryggi sjúkraskráa. Heilbrigðisupplýsingar teljast öðru jöfnu ýmist til varinna eða sérvarinna gagna samkvæmt þessari flokkun. Ákvörðun um flokkun heilbrigðisgagna í hvert og eitt skipti þarf að byggja á greiningu á umfangi þeirra og eðli, þ.m.t. hverjar líklegar afleiðingar eru af því ef þau verða aðgengileg óviðkomandi, þau spillast eða eru ekki aðgengileg þegar þeirra þarfnast við. Þar þarf jafnframt að

hafa í huga að öryggisráðstafanir, til dæmis með aðgangsstýringum, geta verið ólíkar milli gagnaflokka jafnvel þó gögnin séu í sama öryggisflokki. Í dæmaskyni má nefna að þó samkvæmt öryggisflokkun gagna íslenska ríkisins er heimilt að nýta skýjalausnir við vistun heilbrigðisgagna getur í einhverjum tilvikum þurft að gera aðrar öryggisráðstafanir, á grundvelli áhættumats.

9.7 Yfirlit laga og krafna sem algengt er að taka þurfi tillit til

- Lög um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga nr. 90/2018.
- Upplýsingalög nr. 140/2012.
- Lög um endurnot opinberra upplýsinga nr. 45/2018.
- Lög um opinber skjalasöfn nr. 77/2014.
- Stjórnsýslulög nr. 37/1993.
- Varnarmálalög nr. 34/2008.
- Lög um öryggi net- og upplýsingakerfa mikilvægra innviða nr. 78/2019.
- Lög um réttindi og skyldur opinberra starfsmanna nr. 70/1996.
- Lög um lífsýnasöfn og söfn heilbrigðisupplýsinga nr. 110/2000.
    - 5. gr. skilyrði um staðsetningu hér á landi
- Lög um sjúkraskrár nr. 55/2009, reglugerð 550/2015 um sjúkraskrár.
- Lög um vernd uppljóstrara nr. 40/2020.
- Fyrirhugað er að endurskoða lög um endurnot opinberra upplýsinga nr. 45/2018 m.t.t. tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2019/1024 frá 20. júní 2019 um opin gögn og endurnotkun upplýsinga frá hinu opinbera (Open Data Directive). Flokkunin þarf að styðja við markmið þeirra.
- Fyrirhugað er að leggja fram lagafrumvarp um frjálst flæði ópersónugreinanlegra upplýsinga (Free Flow of Data) m.t.t. tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2018/1807 frá 14. nóvember 2018. Flokkunin þarf að styðja við markmið þeirra.
- Ástæða kann að vera til að taka til skoðunar ákvæði ýmissa lagabálka sem varða sölu og notkun gagna stofnana, þ.m.t. til annarra stjórnvalda.

10. Næstu skref

Í kjölfar birtingar öryggisflokka gagna íslenska ríkisins verður unnið að því að útbúa nánari leiðbeiningar, handhæg verkfæri og greinarbetri upplýsingum fyrir ríkisaðila og birt á opnu vefsvæði ásamt öðru sem tengist stefnu um notkun rekstrar- og hýsingarumhverfis (skýjalausna), m.a:

- Upplýsingabæklingur til starfsfólks ríkisaðila og verktaka um gagnaflokkunarstefnuna.
- Leiðbeiningar um almenna útfærslu á öryggisúrræðum í samræmi við flokkun.
    - Leiðsögn um vistunaraðila og vernd upplýsinga m.v. staðsetningu.
    - Útfærslur á raunlægum öryggisúrræðum.
    - Útfærslur á rafrænum öryggisúrræðum.
- Viðmið um notkun og innkaup skýjalausna (tæknigrunnar skýjalausna)
- Áhættumatsgrunnur fyrir algengar og mikið notaðar skýjalausnir og öryggisstig þeirra, þ.e. fyrir hvaða gagnaflokka viðkomandi lausn sé tæk að teknu tilliti til viðeigandi innleiðingar á grundvelli áhættumats, tæknigrunns og öryggisúrræða.
- Sniðmát og verkfæri til að styðja við kortlagningu og mat á flokkun gagna.
- Kynningar, fræðsla og upplýsingamiðlun bæði til stjórnenda, tæknilegra ábyrgðaraðila og almennt til starfsfólks um meðferð upplýsinga, hvað flokkun þýðir og hvaða afleiðingar þær hafa í daglegum störfum.

Íslenska ríkið hefur auk þess gefið út nokkrar stefnur sem jafnframt styðja við aukna hagnýtingu upplýsingatækni og gagna, sem gott að horfa til. Þar má nefna Öryggis- og þjónustustefnu um hýsingarumhverfi, Netöryggisstefnu Íslands og Stafræn stefna um opinbera þjónustu.

11. Hugtök

Hugtak	Skýring
Lýsigögn	Þær upplýsingar sem fylgja gögnum og segja frá innihaldinu, eðli, uppruna og vinnslu gagnanna. Gera notendum mögulegt að nota gögnin á réttan hátt og draga viðeigandi ályktanir af þeim. Lýsigögn skulu vera leitarhæf og gera bæði notendum og kerfum mögulegt að vinna gögn út frá innihaldi og eðli, þ.m.t. tengslum við lögaðila og einstaklinga, málaflokkum eða öðrum þáttum sem kunna að vera mikilvægir fyrir hvert og eitt gagnasett (*e. metadata*).
Tölvulesanlegt snið	Framsetning gagna með þeim hætti að kerfi/hugbúnaður geti með sjálfvirkum hætti (án aðkomu einstaklings / vinnanleg með forritanlegum hætti) lesið, leitað og sótt gögnin í heild eða einstaka hluta þeirra t.d. með fyrirspurnum í vefþjónustur eða annan sambærilegan tæknilegan útbúnað (*e. machine readable*). Gögn skulu vera vinnslu- og leitarhæf, bæði innihald og lýsigögn.
Þjóðaröryggi	Með þjóðaröryggi er átt við öryggi sbr. skilgreiningu í þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland.
TLP	Traffic Light Protocol – skilgreiningar frá FIRST. Sjá skýringar á íslensku hjá CERTÍS.
Ópersónugreinanleg gögn	Öll önnur gögn en persónugreinanleg gögn skv. skilgreiningu um persónuupplýsingar í lögum um persónuvernd 90/2018, sjá 2. tl, 1. mgr. 3. gr.
Ríkisaðilar	Aðilar sem fara með ríkisvald og þær stofnanir, sjóðir og fyrirtæki sem eru að hálfu eða meirihluta í eigu ríkisins, þó ekki stofnanir sem starfa á samkeppnismarkaði.
Upplýsingar	Upplýsingar á hvers kyns formi, þ. á m. stafrænu, rituðu, sjónrænu, heyranlegu og efnislegu.
Gagnasett	Eining sem rammar inn tiltekin gögn sem öll falla í sama flokk.
Skjöl og gögn	Hvers konar gögn, jafnt rituð sem í öðru formi, er hafa að geyma upplýsingar og hafa orðið til, borist eða verið viðhaldið, sbr. skilgreiningu í lögum um opinber skjalasöfn.
EES	Evrópska efnahagssvæðið, þ.e. aðildarríki Evrópusambandsins auk Íslands, Noregs og Liechtenstein.